

ПОЯВА РАЗВИТИЕ И СЪЩНОСТ НА ПАРИТЕ

Възникване на парите-Първата им форма е стокови пари(протопари)-парите възникват първоначално като стока из недрата на натурално-стковата размяна.Стоковото производство и натуралната размяна имат недостатъци които се преодоляват чрез универсалното средство пари.Всяка функция на парите е свързана с недостатък на натуралната размяна.

Недостатъци на натуралната размяна:-пречат на развитието на стковото производство и се преодоляват чрез парите:

-липсата на единица която да изрази количествено стойността на стоките и услугите което затрудняв еквивалентния обмен

-липса на насрещно съвпадение на потребности на субектите участващи в размяната

-липсата на общоприето средство за договаряне на бъдещи плащания(заплати,данъци,наеми)

-липсата на ефективен метод и средство за натрупване на обществена покупателна сила(срособност)-процес на съхранение и натрупване на стойността и покупателната способност във времето

Търговията и парите предхождат появата на държавата.Всяка общност която живее и търгува в определен район има стока която изпълнява функцията на пари.Така е било продължителен период от време.Избора на стока която да изпълнява функцията на пари става според относителния брой на сделките в които тя участва на местния пазар.Онази стока която решава проблемите на социално-икономическото пространство се превръща в пари т. нар.протопари-най-примитивната форма на парите.След откриването на парите се дава

тласък на производството. Регионите с различни протопари се обединяват и трябва да се избере само една стока която да изпълнява ролята на протопари. Има определени изисквания към стоката която да бъде избрана-съхраняемост лесна преносимост неделимост .Около 10-11-ти век такава стока стават златото и среброто.

Монетаризация-процес на утвърждаване на златото като протопари

Демонетаризация-обратния процес при който златото от пари се превръща отново в стока. Този процес не е завършил окончателно(защото никой не гледа на златото като на обикновена стока и защото то е средство за разплащане в критични условия)Златото не изпълнява функциите на парите освен стратегически резерв с който може да се купи всичко и платежно средство по време на кризи.

Форми на парите- Форми на стоките пари са обикновените стоки,металите и благородните метали.На съвременните пари са налични,безналични и електронни(въпреки че електронните не са самостоятелна форма а високо технологична форма на паричните знаци).Форми на паричните знаци са книжните и кредитните пари

Парични знаци(непълноценни пари)-обединение на всички форми на парите.Стоиностен знак или число нанесени върху някакъв носител(хартия,метал,магнитни носители и др.)Те не са пълноценни защото не осигуряват еквивалентност пряко,те са само техническо средство.Основни форми на паричните знаци-държавни книжни пари и кредитни пари(банкноти)Формата на парите-има отношение само към начина на организиранена използването им Възникване-книжните пари възникват от обръщението на стоките пари а кредитните пари по повод на търговския кредит и свързаното с него обръщение на полици.Основни разлики между стоките пари и парични знаци-при стоките пари има съвпадение между собствена субстанционална стойност и разменна стойност.

Собствена субстанционална стойност-

определя се от разходите които сме изразходвали за тяхното производство

Разменна стойност

-величината на стойността на стоките или услугите които в определен момент можем да закупим с тази парична единица

Причини за навлизане на паричните знаци-възникват поради изтриването,изхабяването и флшифицирането на златните монети.Когато монетите се изтъркват от употреба те

намаляват теглото си и монети с по-малко тегло се разменят за същото количество стоки (а по принцип тежестта на монетата определя колко стоки може да се купят). Получава се несъответствие между собствена субстанционална стойност, разменна стойност и покупателна целеспособност. Изтритата монета се превръща в паричен знак поради несъответствие между стойностите. Пълноценните пари се превръщат в непълноценни. Това отчасти се преодолява чрез фиксирането на отклонението в теглото при което монетите се изземват от обръщение, това допустимо отклонение се нарича ремедиум. Другата причина за това е фалшифицирането то се е извършвало при изливането на монетите. Към количеството на благородните метали-проба (определена със закон)- се прибавя определено количество други метали-примеси които се наричат лигатура.

Те подобряват устойчивостта и тяхното количество също се определя със закон. Някои крале съзнателно увеличават лигатурата и така фалшифицират монетите които стават парични знаци. Парични знаци също са и билонните монети, това са монети от неблагородни метали които са служели за дребните разплащания.

Закон на Грешам-(лошите пари изгонват от сферата на обръщение добрите пари) Ако замяната на златни монети е със същото количество книжни пари не възникват проблеми. Но когато книжните пари, които държавата е напечатала не отговарят на стойността на стоките и услугите на пазара-когато парите станат повече цените се покачват и парите се обезценяват и се образува инфлация (Закон за съответствие между стокова и парична маса-проявление на закона за стойността)

Начини за парична реформа в миналото-дефлация, девалвация, ревалоризация, нурификация. Използват се за възстановяване на икономиката при инфлация. Девалвацията представлява намаление на стойността на валутата в миналото. Спира се печатането на стрите по-скъпи пари и те се заменят с нови по евтини. Днес девалвацията представлява намаление на курса на националната валута. Ревалоризацията представлява процес обратен на девалвацията. (единствената справедлива парична реформа в миналото) Т.е. подмяна на стрите обезценени пари с нови с възстановена стойност и покачване стойността на националната валута в наши дни. В миналото нурификацията се е прилагала когато има много висока инфлация-пускат се в обръщение нови пари които са обменяеми срещу злато. Нурификацията днес също е парична реформа.

Кредитни пари--Има друг начин на поява други ограничители и подлежат на връщане. Таксуват се като добрата форма на паричните знаци. Една от формите на кредитните пари са електронните пари. Кредитните пари възникват из недрата на

търговския кредит и свързаното с него обръщение на полици и ценни книги. Прредтеча на кредитните пари е разписката която се дава срещу заем от длъжника на кредитора. С развитието на стоковото производство разписката прерасва в полица (полицата е кредитен документ по силата на който едно лице се самозадължава или задължава друго лице да изплати определена сума или да възстанови определен дълг на преносителя на този документ за определен срок или безсрочно) Полицата е в две разновидности

- Запис на заповед и менителница

:-

Записа на заповед

е по-опростената форма на полицата, с нея едно лице се самозадължава да изплати определена сума на точно определено друго лице. При менителницата едно лице нарежда на друго лице да изплати порделена сума на трето (неизвестно) лице, което ще се появи в момента на падежа. Това трето лице е неизвестно т.е. менителницата може да се прехвърля от едно лице на друго. Например лицето А продава на кредит стоки на лицето В, които В ще изплати когато получи печалба от тяхната реализация. А издава менителница за 10 000 лв този който издава менителницата (в случая А) е наредител, трасант или издател

. В ще получи стоките за 10 000 лв и след три месеца трябва да изплати тези 10 000 лв. В е

трасат

. Ако А изтегли кредит от С понеже трябва да продължи дейността си а още не е получил парите си от В, тогава А може да изплзва полицата която е издал на В като му нареди да изплати сумата от 10 000 лв на носителя на полицата. В подписва полицата (акцептира

я), подписа на В (трасата) се нарича

акцепт

. А също подписва (

джиросва

) полицата само че от задната страна. Подписа на А (трасанта, наредителя) се нарича

джиро или индосамент

с който се удостоверява че той като издател на полицата се отказва от правата върху полицата (вземането) в полза на преносителя т.е. С. (т.е. вместо В да върне парите на А, А го кара да му покрие заема, който е взел от С) Така вместо от А, С ще получи парите си от В. С се нарича

ремитиент

. А (наредителя) дава акцептираната и джиросана полица на С (ремитиент). С подобно на А също може да дължи пари на някого и да използва полицата по същия начин тогава С ще джироса полицата и ще я даде на този на когото дължи пари, примерно на D. D също може да джироса полицата за да покрие свой дълг и така полицата може да се прехвърля неопределен брой пъти докато не настъпи

падежа

след три месеца. Тогава полицата се е озовла примерно в Е, но длъжник (трасат) по нея си е В правото върху чийто дълг са си прехвърляли А, С, и D. Е по данните в полицата намира В и В му плаща. Ако остава много време до падежа а на Е му трябва пари и няма на кого да прехвърли полицата Е може да я продаде на някоя търговска банка. Тази

продажба се нарича

сконтиране

.Търговската банка изплаща на Е почти цялата сума по полицата като прави отбив за ад има печалба.Този отбив се нарича

сконто или дисконт

.След това полицата става собственост на банката която ще търси вземането си от В.

Авал

е поръчителство върху полица.Авалирането означава че поръчителя поема задължението.Търговската банка може да авалира полицата-това е авалов кредит.Другата възможност е Е да заложи менителницата и да получи срещу нея ломбарден заем(заем срещу движима вещ)Ако банката е закупила полицата но няма нужната сума в наличност за да я плати тя може да се обърне към Емисионната банка (във всяка държава има по една такава за България е БНБ).Търговската банка ресконтира(препродава полицата) на БНБ и БНБ отпуска ломбарден заем в банкови полици(банкноти).

В обръщението на частните полиците има някои ограничения

-има количествена ограниченост (фиксирана сума и срок),както и ограниченост по направление(използва се главно при търговия на едро а не при дребни плащания)Тези ограничения се преодоляват чрез препастване на частните полици в банкови.Банкнотата е полица срещу банката а не срещу частно лице тя е завършен вид на съвременните пари и израз на развитието на кредитните средства за обръщение.Освен че притежава основните свойства на своите предшественици тя притежава и ново качество-

всеобща обръщаемост

това я превръща в самостоятелна вещна форма на разменната стойност на стоката благодарение на което банкнотата обслужва не само обръщението но и разпределението на доходите в обществото

:-
Банкнотата изразява не стойността на конкретен продукт а стойността въобще(като разменна стойност)В миналото банкнотите са били обезпечени с реални активи

.Какви са съвременните пари книжни или кредитни-парите външно не са разграничени кои са книжни и кои са кредитни,Кредитните пари имат реално обезпечение т.е. стойността на парите в оборота отговаря на стойността на всичко което може да се купи с тях.Парите без обезпечение са книжни пари. Кредитните пари се превръщат в книжни когато

Емисионната банка емитира допълнително пари без стопанския оборот реално да има нужда от това(например за да се покрият държавни разходи и др.)или когато търговските банки отпускат необезпечени заеми на фирми или лица.Тогава

общото количество на парите в обръщение се увеличава но не величината на активите които могат да се купят с тях не се променя

и тогава се образуват книжните пари зад които не стоят реални активи.Липсата на механизъм който да регулира тези процеси превръща съвременните пари в симбиоза между кредитни пари и книжни пари.Много трудно може да се определи колко е

кредитното и колко е книжното в тях. Критерий за определяне на това съотношение е степената на обезценка на валутата

.Колкото повече се обезценява дадена валута толкова повече книжното начало е преобладаващо(органите злоупотребяват с паричната емисия)т.е. има повече пари отколкото стоки и за това цените се покачват а парите се обезценяват и се превръщат от кредитни в книжни.Колкото по-стабилна е дадена валута толкова повече преобладава кредитното в нея.

Парите в бъдеще-глобализацията ще доведе до единна световна валута, която ще бъде на основата на международна договореност.Световните пари ще бъдат кредитни и електронни.Няма да бъде използвано златото защото в ролята на пари златото има някои недостатъци.Златото забавя процесите на обръщение и по този начин забавя и стопанския оброт и темп на икономически растеж. Хората не бързат да превърнат златото в реални стоки и услуги за разлика от съвременните пари,понеже те бързо се обезценяват а златото запазва стойността си.Освен това златото е много скъпо за добиване.Друга важна причина е че регулирането на икономиката изисква да се използват регулатори основани на парите и паричните механизми които не могат да се прилагат върху златото.

Същност на парите-Същността на парите има три основни аспекта;

-парите като всеобщ еквивалент.Всеобщия еквивалент е нещо което в условията на пазарна икономика служи като 1)средство за изразяване,измерване или сравняване на стойностите на всички стоки и услуги при определяне на техните цени 2)опосредства размяната/реализацията на всички стоки и услуги като осигурява пряко или косвено еквивалентност в отношенията между стопанските субекти.Това означава синтез между първа и втора функция на парите.Двете основни функции на парите могат да бъдат изпълнени само от парите-изразяването на стойността(сравняването им може да става само чрез парите.Това прави парите разчетна или сметна единица.Онова което измерва стойността то посредством размяната.Парите са единство между тези две функции-разчетна и сметна единица и средство за размяна

Еквивалентността при размяната е основа на самото съществуване на пазарната икономика.Това е всъщност закона за стойността който изисква еквивалентност при размяната.Еквивалентност на входа и на изхода на процеса.(несправедливаата размяна унищожавя бизнеса)

Парите осигуряват еквивалентност.Различните форми на парите я осигуряват по различен начин.Съвременните пари не осигуряват непосредствено еквивалентността-те я осигуряват косвено(като чрез получените пари придобиваме други СМЦ)Но ако се забавим и парите се обезценят не получаваме същата стойност.Тази опасност ускорява оброта а златните монети не го ускоряват защото те не се обезценяват.

-парите като израз на носител на определени социално-икономически процеси и отношения-Парите не са просто вещь а общественото отношение което е приело вещна форма.Но не вещната форма а общественото отношение определя тяхната същност.Отношенията които изразяват парите са много на брой,почти всички икономически и социални отношения се измерват в пари.Всички тези отношения формират същността на парите.Те обясняват властта на парите въху хората.

Всеобщото парично отношение-това е синтез от няколко групи социално-икономически отношения които разкриват същността на парите.То обхваща:

-всички *измерителни* и оценъчни отношения при производството на някакъв продукт

-*разменните* отношения

-*разпределително-преразпределителните* отношения между държавата и фирмите

-*международни* валутно-финансови отношения-това са всички отношения между националните стопанства

-парите като инструмент за управление на икономиката-Националната валута е незаменим инструмент,които стои в основата на всички икономически рулатори.Упрвлението на икономиката и социума става не само чрез правила но и чрез механизми.

Други аспекти:

-като максимално ликвиден актив и елемент на богатството

-като капитал-парите се превръщат в капитал когато се инвестират с цел с цел извличане на допълнителен доход който да увеличи първоначалното богатство

Функции на парите:39

Двете основни са:

1)разчтна и сметна единица

2)средство за размяна

Третата производна функция(не основна защото задълженията могат да се плащат не само в пари) е

3)платежно средство

4)средство за натрупване(съхранение на стойността)

Покупателна сила и обезпечение на парите.Парите нищо не означават ако нямат нужното обезпечение(обезпечението се определя от количеството на стоките и услугите които могат да се закупят с една парична единица във всеки един момент).Съвременните пари са парични знаци ако зад тях не стоят реални активи

тогава те не могат да функционират като пари. Съвременните пари не са като златните защото при златните монети тежестта на златото което съдържат е тяхното обезпечение.

Емитиране на пари-банките създават паричните знаци. Правенето на пари става първначално в безналична(електронна)форма. Една определена част от парите е в електронна форма. Националните емисионни банки емитират национална валута посредством кредитирането(рефинансирането)на търговските банки. Обезпечението което търговските банки залагат е доказателство че стопанския оборот има нужда от допълнителни пари. Парите емитирани от емисионната банка са централни пари.

Търговските банки могат да умножават тези пари само в електронна(безналична)форма-това е *мултиплициране на паричната маса*

.Но когато се опитаме да превърнем парите в реални активи само тези които са централни могат да бъдат превърнати защото те са обезпечени.